

افسانه شفيعی

کومار سینگ، پژوهشگر هنر، می‌گوید: «جهانی‌سازی برای هنرهای ما مصیبت به نظر می‌رسد؛ زیرا مانند توفانی ممکن است بسیاری را ریشه‌کن کند، زیرا هنر برای بازارها تولید خواهد شد، نه برای نیازهای فرهنگی؛ ولی از نگاهی دیگر، جهانی‌سازی را می‌توان فرصتی شگفت‌آور برای ملت‌هایی دانست که از نظر فرهنگی غنی‌اند. هنرهای ما پیش می‌آیند تا بر دنیا تأثیر بگذارند». معماری سنتی ایران تأثیراتش را بر دنیا گذاشته و هنوز هم جایگاه والایی دارد؛ اما آیا معماری معاصر ما می‌تواند راه‌های جهانی‌شدن را طی کند و داستانی نو در گوش جهانیان بخواند؟ در این‌باره با منوچهر سیدمرتضوی، معمار معاصر ایرانی مقیم آلمان گفت‌وگو کردیم.

❧ معماری از نظر شما چیست؟

جواب این سؤال جنبه‌های مختلفی دارد؛ ولی اول باید در آغاز به یک سؤال دیگر جواب بدهم. سؤال این است که چه توانایی‌ای در شغل معماری، منحصریه‌فرد است؟ یا چه علت ما در جامعه به معمار احتیاج داریم؟ وظیفه منحصریه‌فرد معمار، تفکر، پژوهش و تولید فضای معماری و شهری متأثر از بستر و زمینه و حس‌های انسانی برای زندگی آنهاست. به همین دلیل تفکر، پژوهش و تولید فضای معماری و شهری وزن اصلی‌ را در کار معماری دارد، توانایی‌ای که در هیچ رشته دیگری وجود ندارد. یک کشور هرچه بیشتر طراحان باکیفیت و باحساسیت داشته باشد، فضاهای معماری و شهری‌اش انسانی‌تر و انسان‌دوستانه‌تر خواهد شد. در حقیقت مهم‌ترین و اولین وظیفه معماری بالا بردن کیفیت زندگی انسان‌هاست. نکته مهم دیگر در کار یک معمار این است که معمار فقط به کارفرما جواب‌گو نیست؛ بلکه به تمام جامعه پاسخ‌گوست؛ چراکه هر بنا، شهر را تغییر می‌دهد و متأثر می‌کند (کم یا زیاد) و از این طریق، بناها با هم فضای شهری را که عموم مردم در آن حرکت می‌کنند، تعریف می‌کنند. معماری یک وظیفه فرهنگی است که تمام جامعه را در بر می‌گیرد.

❧ **نگاه معماران اروپایی چگونه است و فکر می‌کنید روش معماران معاصر ایران با دید آنها همسو است؟**
امروز در اروپا دیگر کسی به معماری به‌عنوان یک ایدئولوژی نگاه نمی‌کند؛ ایدئولوژی‌ای که می‌خواهد همه را به یک سمت خاص بکشاند. روش‌های طراحی معماری مختلفی در جریان است؛ ولی کلا یکی از مهم‌ترین بحث‌های کشورهای آلمانی‌زبان که من بیشتر آنها را می‌شناسم، درنظرگرفتن بستر معماری و تشخیص این است. پارامترهای زیادی بستر را تعریف می‌کند، از جمله فرهنگ، دین، شهر، همسایه، اقتصاد، صنعت، قوانین و...؛ ولی هر معماری روش و روند خود را برای طراحی به‌کار می‌برد. در این کشورها (آلمان، اتریش و سوئیس) معتقدند، معماری بر شهر و فضای شهر تأثیر می‌گذارد. می‌گویند ما درباره این زمین، این خیابان و این شهر سؤال داریم و باید جوابی مناسب پیدا کنیم؛ برای مثال زومتور و زaha حدید هرکدام روش‌های طراحی جداگانه‌ای دارند و با هم در کشاکش هستند. زaha حدید به بستر به عنوان پارامتری برای طراحی اهمیت نمی‌دهد. او معماری را بیشتر به عنوان دیزاین می‌بیند؛ اما زومتور که از بخش آلمانی‌زبان سوئیس می‌آید، بستر را خیلی مهم می‌داند و معتقد است اصلا طراحی از همان جا آغاز می‌شود. قبل از هر نکته باید فرهنگ، شهر، اقلیم، صنعت، قوانین و... را تجزیه و تحلیل کنید و بشناسید و بعد می‌توانید نه فقط در معماری، که جواب مناسبی برای هر سؤالی پیدا کنید. وقتی ما برای شهر فرانکفورت طراحی می‌کنیم که بستر متفاوتی با تهران دارد، نمی‌توانیم همان طراحی را در تهران یا جای دیگر انجام دهیم. هر بستر می‌مثل یک اثر انگشت است و با بستر دیگر فرق دارد. اگر این تفاوت‌ها را تجزیه و تحلیل کنیم، خودبه‌خود طراحی ما هم برای هر بستر خاص می‌شود.

❧ **بستری که از آن سخن می‌گویید، می‌تواند پهنای یک کشور را در برگیرد؟**

خب، بستری که در یک بستر کلی‌تر قرار دارند که همان ایران است. کشور هم جز؛ یکی از پارامترهایی است که بستر را تعریف می‌کند؛ ولی در هر کشوری هم تفاوت‌های زیادی وجود دارد؛ از نظر فرهنگی، دینی، زبان، اقلیم، بافت شهری و...؛ مثلا در آلمان شما اگر بخواهید یک کلیسا بسازید، باید بدانید مردم این کشور متعلق به دو کلیسای متفاوت کاتولیک و پروتستان هستند و اول باید بدانید داستان هرکدام چیست، چگونه زندگی می‌کنند، چه جشن‌هایی دارند، چه مراسمی در کلیسا برگزار می‌شود و غیره. وقتی می‌خواهید برای ایران مسجد بسازید هم باید در نظر بگیرید که با جمع‌آوری اکثریت شیعه روبه‌رو هستید یا برای یک منطقه سنی‌تشین طراحی می‌کنید. شما باید اطلاعات کافی درباره مساجد شیعه و سنی داشته باشید. فرهنگ مسجدساختن را بدانید و سابقه تاریخی‌اش را مطالعه کنید. باید تاریخ آن شهر را مطالعه کنید. بعد از جمع‌آوری اطلاعات تازه می‌توانید وارد مرحله طراحی شوید.

❧ **در معماری معاصر ایران تا چه حد این نگرش رعایت می‌شود؟**

به نظر، البته از راه دور، دید به بستر اگر هم وجود داشته باشد، خیلی به ندرت مشاهده می‌شود و خیلی ضعیف است. به رابطه بین معماری و شهرسازی در ایران اهمیت زیادی داده نمی‌شود؛ حتی در دانشگاه‌ها. در آلمان کارشناسی ارشد معماری و شهرسازی پیوسته است. این دور رشته را جدا کرده‌اند؛ چون این‌دو را در رابطه‌ای تنگ و نزدیک با هم می‌بینند؛ همین‌طور دید نسبت به بستر و

گفت‌وگو با منوچهر سیدمرتضوی

نمای رومی، یک فاجعه بزرگ فرهنگی است

عکس: رنوفه رستمی، شرق

زمینه در معماری.

❧ **چه نقدی به معماری معاصر ایران دارید؟**

چون خیلی وقت است در ایران زندگی نمی‌کنم، از بیرون به آن می‌نگرم. معتقدم معماران ایرانی هنوز رابطه سنت و مدرنیته را حل نکرده‌اند. به نظر می‌آید سنت را در مخالفت با مدرنیته می‌بینند. من این‌طور فکر نمی‌کنم. اگر معماری سنتی یزد را در نظر بگیریم، می‌بینید آنها در زمان خودشان خیلی هم مدرن بودند چون مسائل و مشکلات عصر خود را به نحو عالی و با امکانات موجود زمان خود حل کرده‌اند. وقتی کمپود آب دارند قنات درست می‌کنند که یک کار عظیم مهندسی است. یا به وسیله بادگیر مشکل گرمای خانه‌هایشان را تا حدی حل کرده‌اند. این راه‌حل حتی نماد شهری شده، یعنی با کمترین امکانات و فقط به‌وسیله معماری بیشترین بهره‌برداری را کردند. این نکته در استفاده از مواد ساختمان‌سازی تا شهرسازی صادق است. این طرز فکر در زمان خودش خیلی پیشرفته و مدرن بوده. مشکل ما اینجاست که معماران مدرن ما مدرن نیستند. یعنی جواب احتیاجات مردم را به طریق مطلوب نمی‌دهند و این باعث تضاد می‌شود. مثلا نماهای رومی، یونانی و... را در ایران در نظر بگیرید. یک فاجعه عظیم فرهنگی. وقتی خانه‌های قدیمی یزد را می‌بینید احساس غرور می‌کنید، چون آنها ریشه در فرهنگ معماری خودمان دارند که در زمان خود بسیار پیشرفته بوده‌اند. اگر ۵۰ سال دیگر مردم به دستوردهای معماری امروز ایران نگاه کنند، می‌پرسند چه چیزی از فرهنگتان در معماری شما دیده می‌شود و باید بگویم نماهای رومی و یونانی دو هزار سال پیش! امروز ما باید از سنت الهام بگیریم و این بدان معنا نیست که آن را کپی‌برداری کنیم. به‌نظر من کپی از سنت هم یک اهانت به سنت است؛ چرا؟ چون مشکلات و خواست‌های آنها با زمان ما متفاوت است. منظور از الهام‌گرفتن این است که از طرز فکر آنها الهام بگیریم و با درنظرگرفتن «بستر» طراحی کنیم. نه اینکه از معماری اروپایی، آن هم یونان و روم باستان، کپی‌برداری کنیم، کپی‌ای که از فهم کم ما از معماری در اروپا سخن می‌گوید. اگر آگاه شویم که مشکلات امروز جامعه ما چیست، می‌توانیم جواب درخوری هم برای آن بیابیم.

❧ **به نظر می‌رسد نمای رومی هم از یک نوع خواست ریشه می‌گیرد که باید دید این خواست دقیقا چیست؟**
مردم ایران و جهان برای چه به یزد و اصفهان سفر می‌کنند؟ برای اینکه می‌دانند چیزی در این معماری هست که در رابطه نزدیک با فرهنگ این کشور است. مردم کیفیت را تشخیص می‌دهند، ولی به‌صورت لفظی شاید نتوانند بیان کنند. ما معماران وظیفه داریم که این حس و خواست بیان‌نشدنی را با شیشه‌ای با کیفیت استاندارد بالا نازدیم، مشکل ایجاد می‌شود. نماهای شیشه‌ای زیادی در تهران هستند که هم از نظر طراحی و هم از نظر اجرایی اشتباه و در نتیجه برای اقلیم ایران نامناسب هستند، تا حدی که خطر جانی هم دارند. ازطرف‌دیگر به مسئله نگاه کنیم. فرض کنیم حتی طراحی و ایده، خوب بوده اما وقتی اجرا شد، چون صنعت آن در ایران نبوده، مشکل شده است. یعنی حتی یک طراحی باکیفیت بالا، ممکن است به خاطر نبود صنعت به یک فاجعه تبدیل بشود. طراحی، اجرا و صنعت باید با هم رشد کند. اگر صنعت عقب بماند، طراحی رویاپووری می‌کند. باید ببیند چه تکنیک‌هایی به‌صورت کامل صنعت‌کاران و کارخانه‌ها و شرکت‌ها، توان ایجادش را دارند و یک مقدار

معماری

هم باید بیشتر بخواهیم. بیشتر از آن چیزی که صنعت فکر می‌کند توانایی‌اش را دارد بخواهید که آنها هم ترغیب بشوند این کار را بکنند و یک خط و یک قدم جلوتر برویم اما نه این که صد قدم فاصله داشته باشیم.

❧ **چقدر معماری معاصر ایران را مدرن می‌دانید؟**

اگر مدرن را این‌طور تعریف کنیم که مسا امروز برای مشکلات و خواست جامعه بهترین طرح و ایده را پیدا می‌کنیم و مشکلات را با زبان امروز برای آینده حل می‌کنیم، باید گفت اکثر معماری‌های اچراشده در ایران مدرن نیستند. مشکلات را افزون می‌کنند که حل نمی‌کنند. برای همین گفتم طرز فکر و عمل معماران سنتی ما در زمان خود مدرن بوده است.

❧ **به‌طور مشخص با معماری سنتی‌مان چه کنیم؟ چون تنها ایده‌ای که در حال حاضر وجود دارد تخریب است تا از دستشان خلاص شویم...**

مسئله نگهداری و حفاظت از معماری سنتی یکی از وظایف مهم جامعه است. معماری یکی از ستون‌های مهم هویت فرهنگی هر کشوری است. نابودی آن یعنی نابودی هویت فرهنگی. وقتی تخریب از یک مرز بگذرد دیگر فهم کلی از معماری گذشته را ندارید که این معماری سنتی یا تاریخی روند تکاملش چه بوده. نگهداری معماری سنتی واجب فرهنگی است، ولی این به این معنی نیست که فقط معماری سنتی ارزش نگهداری و حفاظت دارد. باید معماری باکیفیت در همه قرن‌ها و دهه‌ها، حفاظت شود. هر زمانی و هر نسلی معماری خود را به وجود می‌آورد و یک حلقه از زنجیر تاریخ معماری هر کشوری است. نابودی بدون اصول این حلقه‌ها، فهم معماری یک کشور را در روند تکامل، تنزل یا تفاوت فرهنگی‌اش در زمان‌های مختلف، غریب‌کن می‌کند. تنها معماری صد سال پیش نیست که برای فهم فرهنگ معماری ایران یا هر کشور دیگری مهم است. اینجا بیشتر مسئله فهم و دانش مردم از فرهنگ معماری مهم است. حتی در کشورهای اروپایی مردم علاقه به این مسائل به اندازه کافی ندارند و فرهنگ معماری اهمیت چندانی در زندگی روزمره مردم بازی نمی‌کند. اگر هم اهمیت این مسئله برای آنها روشن باشد قادر به تشخیص کیفیت معماری و بناها را ندارند. مخصوصا تشخیص کیفیت در معماری مدرن به‌خاطر نزدیکی زمانی دوچندان دشوار است. حتی برای بعضی از معماران تشخیص کیفیت معماری مدرن دشوار است- قانون و پشتیبانی قانونی از مراکز حفاظت از بناهای تاریخی که بیشتر معماران را آنها مشغول به کار هستند باعث جلوگیری تخریب می‌شود. به همین خاطر در کشورهای اروپایی به مراکز حفاظت از بناهای تاریخی از طرف قانون‌گذاران به این سازمان‌ها قدرت اجرایی و مالی بزرگی داده می‌شود. سرمایه‌دار امکان ازبین‌بردن و تخریب معماری‌ای را که این مراکز، با ارزش تشخیص داده‌اند ندارد. فقط از نظر قانون و اجرای آن می‌توان جلوی تخریب این‌گونه بناها را گرفت. حتی در کشورهای اروپایی هم به‌ندرت این اتفاق می‌افتد که فشار سرمایه و سرمایه‌دار، سیاست‌مداران شهری را به زانو درمی‌آورد؛ و این تخریب بیشتر در کلان‌شهرها اتفاق می‌افتد (مثال شهر فرانکفورت آلمان مرکز مالی و بانک‌های آلمان و اروپا). تا زمانی که سرمایه‌حاضر است به صاحب یک بنای ارزشمند پول هگفتنی بپردازد تا از تخریب و ساخت بنای دیگری، سرمایه را افزایش دهد بیشتر انسان‌ها بناهای خود را خواهند فروخت. حتی اگر از ارزش بنای خود آگاه باشند.

قوانین و اجرای کامل آن و کمک به صاحبان این بناها و خرید مستقیم دولت‌شهری این بناها توانایی جلوگیری از تخریب معماری با ارزش را خواهند داشت. برای مثال در آلمان از طرف دولت به صاحبان این نوع بناها از نظر مالیاتی کمک می‌شود و ازطرف‌دیگر تغییر کاربری‌ها اگر به نگهداری این بناها کمک کند امکان‌پذیر است، البته اگر افزایش فهم فرهنگ معماری در مردم و معماران افزایش پیدا کند اجرای این قوانین راحت‌تر خواهد بود. ولی اگر قانونی نباشد، سرمایه‌وارد علاقه‌ای به تاریخ و فرهنگ و حفاظت آن ندارد. سرمایه فقط به فکر افزایش سرمایه است. ما معماران هستیم که باید قانون‌گذاران را از ارزش و حفاظت فرهنگ معماری در زمان‌های مختلف آگاه و قانع کنیم.

❧ **کدام معمار ایرانی را می‌پسندید؟**

پویا خزانلی که دو یا سه کار بیشتر در ایران انجام نداده و فکر کنم مدتی در سوریه بود و برای جنگ‌زده‌ها ساختمان نمونه ساخته. یک ویلا در شمال ایران ساخته که از نظر من خیلی جالب است. ساختمان به شکل مربع و بر روی چهارستون قرار دارد که نه در گوش‌های مربع بلکه وسط ضلع‌ها قرار دارند. طبقه همکف در حقیقت فقط باغ ساختمان است. شما اول وارد باغ شده و از این طریق به بنا نزدیک می‌شوید، بنا در اصل از طبقه اول شروع می‌شود. پلهای به آرامی شما را با باغ راهی طبقه اول می‌کند. درست مثل خانه‌های سنتی قدیم که ابتدا وارد هنتی می‌شدید یا راهرویی که اول شما را وارد حیاط می‌کند و بعد وارد خانه. در طبقه اول یک نورگیر مربع‌شکل قرار دارد که نور را مستقیما وارد خانه می‌کند. پشت‌پام بنا با دیوارهای بلندش در حقیقت حیاط مرکزی این ویلا است. حیاط در طبقه دوم قرار دارد. این معمار ایده حیاط مرکزی خانه‌های سنتی ایران را در حقیقت در چند طبقه روی هم طراحی کرده است. البته به لحاظ اجرایی نقدهایی به آن وارد است که می‌تواند دلایلی متفاوت داشته باشد.

❧ **چه نقدی به آموزش معماری در ایران دارید و چه تفاوتی با دانشکده‌های خارج از ایران دارد؟**
قبلا کمتری در این مورد صحبت کردیم. تفاوت خیلی زیاد است. به نظر وزن «طراحی» در آموزش معماری ایران کم است و بیشتر روی «پژوهش» تمرکز دارد. در آلمان که من تحصیل کردم، وزن کار و آموزش تا کارشناسی ارشد، طراحی و فهم طراحی است.

ادامه در صفحه ۱۲

طاق‌دیس

برج آزادی و تئاتر شهر در وضعیت بحرانی

نسیم شکیبیا

برج آزادی در برابر بارش‌های چندروز اخیر تهران دوام نیاورد و بخشی از سقف مجموعه فرو ریخت. همچنین در برخی نقاط نیز با نشستی آب روبه‌رو بوده است. این ماجرا موضوع فرو ریختن بخشی از سقف تئاتر شهر را که یکی، دو هفته پیش از این اتفاق افتاد در نظر می‌آورد. بخشی از سازه فلزی بالای پیشانی صحنه تالار اصلی مجموعه تئاتر شهر با وزنی در حدود ۱۰ تن به دلیل فرسودگی فرو ریخت که منجر به آسیب‌دیدگی سیدبهراد خلخالی، مدیر واحد صحنه سالن تئاتر، شد. هر دو اتفاق که به فاصله یکی، دو هفته روی داد، مسئله مرمت و بازسازی بناهای مذکور را یک‌بار دیگر پیش می‌کشد. از سال گذشته تعمیرات و بازسازی تئاتر شهر در چند سالن این مجموعه آغاز شد اما این روند طولانی و منجر به اعتراض بسیاری از اهالی تئاتر و مدیران تئاتری شده است. مجموعه تئاتر شهر تنها یک‌بار در سال ۸۶ بازسازی شد اما این بازسازی تنها به ظاهر مجموعه اکتفا کرد و سازه‌ها همچنان فرسوده است و هدف از این نوشتار، طرح موضوع تنگناهایی که مشخصا در سال‌های اخیر، متأسفانه به واسطه تنگناهایی که مشخصا به مسائل مالی مربوط است، بدنه مدیریتی و کارشناسی دفاتر مهندسی مشاور -مشخصا در حوزه‌های مربوط به شهرسازی، معماری و ساختمان - آسیب جدی دیده و همچنان این قبیل مشکلات، سایه تهدید خود را بر سر این دفاتر گسترانیده‌اند.

واقعیت این است که شرکت‌های مهندسی مشاور معماری و شهرسازی، امروزه در شرایط خوبی به سر نمی‌برند. کسانی که در سال‌های اخیر، به لحاظ حرفه‌ای به طریقی در ارتباط با شرکت‌های مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده‌اند، چه در جایگاه دستگاه کارفرمایی و چه در بدنه این شرکت‌ها قرار داشته‌اند، تأیید می‌توان به موارد مختلفی اشاره کرد.

در سال‌های اخیر، با ترویج شیوه ناکارآمد مناقصه به منظور ارجاع کار برای انجام خدمات مهندسی مشاور، بسیاری از دفاتر مهندسی مشاور، برای اینکه بتوانند پروژه بگیرند و قرارداد ببندند تا به حیات حرفه‌ای خود ادامه دهند، ناگزیر از پیشنهاد قیمت‌های بسیار پائینی می‌شدند که منطقا امکان‌پذیر نبود خدمات مدنظر با کیفیتی پذیرفتنی، با آن قیمت انجام شود. نتیجه امر، چیزی جز اُفت شدید کیفیت ارائه خدمات مشاوره مهندسی نمی‌توانست باشد. به همین منوال، فعالیت‌هایی نظیر تهیه طرح‌های توسعه شهری که سرنوشت شهرها به آن گره می‌خورد، باید در این دفاتر با کاهش هزینه‌ها به میزانی نامعقول، انجام شود. اگر امروز طرح‌های توسعه شهری با مشکلاتی مواجه می‌شود و گاه موجب دهر رفتن سرمایه‌های بازگشت‌ناپذیر شهر می‌شود، بی‌تردید تنگناهای مالی دفاتر مهندسی مشاور در زمان تهیه این طرح‌ها، سهمی در بروز این مشکلات داشته است. کمابیش روشن است تنگناهای مالی جدی در دفاتری که بنا به تعریف خود، باید در جایگاه مغز متفکر نظام معماری و شهرسازی ایفای نقش کنند، چقدر می‌توانند آسیب‌رسان باشند؛ به‌ویژه اینکه متوجه این نکته باشیم که هزینه‌های عمده این‌گونه دفاتر، حق‌الرحمه نیروی انسانی به عنوان سرمایه اصلی این دفاتر است.

در کنار مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات مشاوره مهندسی در مقایسه با هزینه‌های اجرایی طرح‌ها و نیز با توجه به اهمیت انکارناپذیر مطالعات تهیه طرح، به‌منظابه پایه اصلی هرگونه فعالیت اجرایی، می‌توان با تغییر رویکرد در شیوه‌های اخذ خدمات مهندسی مشاور معماری و شهرسازی بوده است، اما توسعه‌یخ‌تر دارد و از زوایای مهندسی‌سی مشکلات ناشی از رقم پایین قراردادها (به دلایل مختلف، ازجمله مناقصه)، تاخیرات طولانی در پرداخت حق‌الرحمه قراردادها نیز مزید بر علت می‌شود. طبیعی است که تاخیر در تأمین بودجه، در سال‌های اخیر، مسئله‌ای عمومی و فراگیر بوده است؛ در نتیجه، چنین مسئله‌ای متلایه دفاتر مهندسی مشاور نیز هست. اگرچه گمان می‌کنم این انتظار بی‌راه نیست که با توجه به درصد بسیار پایین هزینه خدمات